

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکز

دانشکده هنر و معماری / گروه نمایش

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش : کارگردانی نمایش

عنوان:

بررسی تطبیقی نقد تئاتر ایران در فاصله سالهای ۱۳۷۹-۱۳۸۹

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر سید مصطفی مختاباد

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر بهروز محمودی بختیاری

پژوهشگر:

بابک معماری

پاییز ۱۳۹۰

به نام یگانه بی همتایی که با من هست و بر من است

پیشکش به:

آنانی که آموزگار مکتب عشق بودند و دست‌هایشان همواره یاور من بود پدر و مادرم عزیزم

و آنکه در آسمان شب چون ستاره‌ای درخشید و عشق را به کالبد خفته‌ام دمید

همچنین این پژوهش را تقدیم می‌کنم به استادان گرانمایه و دلسوزم جناب آقای دکتر سید مصطفی
مختاباد و دکتر بهروز محمودی بختیاری که افتخار شاگردی‌شان، همواره برایم باقی خواهد ماند.

با تشکر و قدردانی از:

اساتید ارجمند:

جناب آقای دکتر مصطفی مختاباد که با صبوری و دقت مرا در پیمودن راه این پژوهش راهنمایی کردند.
استاد گرانقد، جناب آقای دکتر بهروز محمودی بختیاری که راهنمایی و همدلی ایشان در رسیدن به سر منزل مقصود، چراغ راهم بود.

استاد بزرگوار و اندیشمند سرکار خانم منیژه محامدی که با پذیرش داوری این پژوهش بر من منت نهادند.
ریاست محترم گروه نمایش جناب آقای کیکاووس بالازاده به سبب حمایت‌ها و زحمات بی دریغ‌شان.
و ریاست دانشکده هنر و معماری جناب آقای دکتر ناصر باباشاهی به خاطر حسن توجه و همراهی‌شان.

با تشکر از دوستان عزیزم آقایان نوید نوروزی، امیر دهقانی، و خانم‌ها لیدا متفکری، سوگل شاحسینی، شاهد تعبدی، روناک عزیزی، ماه‌گل عباسی که بی حضور آنان این پژوهش میسر نمی‌شد.

جناب آقای داوود ساجدی که با من همفکری کرد و در این راه دشوار همواره کنارم بود.

همچنین سپاسگزارم از کارکنان خوب کتابخانه دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد تهران مرکزی و مرکز اسناد هنرهای نمایشی (کتابخانه تناتر شهر) به خاطر همکاری صمیمانه‌شان در طول این چند ماه.

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب بابک معماری دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی

۸۸۰۶۵۱۸۱۸۰۰ در رشته کارگردانی نمایش که در تاریخ ۹۰/۶/۱۵

از پایان نامه خود تحت عنوان: بررسی تطبیقی نقد تئاتر ایران در فاصله سالهای ۱۳۷۹-۱۳۸۹

بدینوسیله متعهد می‌شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده‌ام، مطابق ضوابط و رویه‌های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده‌ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدارک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: بابک معماری

تاریخ و امضا:

بسمه تعالی

در تاریخ: ۹۰/۶/۱۵

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم/ آقای بابک معماری از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره

به حروف و با درجه مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالی
دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران مرکزی
دانشکده هنر و معماری

XX

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی : تهران مرکزی	کد: ۱۰۱	کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۶۰۳۱۱۸۹۲۰۱۲
عنوان پایان نامه: بررسی تطبیقی نقد تئاتر ایران در فاصله سالهای ۱۳۷۹-۱۳۸۹		
نام و نام خانوادگی دانشجو: بابک معماری	شماره دانشجویی: ۸۸۰۶۵۱۸۱۸۰۰	تاریخ شروع پایان نامه: ۸۹/۱۲/۱۵
رشته تحصیلی: کارگردانی نمایش	استاد / استادان راهنما: جناب آقای دکتر سید مصطفی مختاباد	تاریخ اتمام پایان نامه: ۹۰/۶/۱۵
	استاد / استادان مشاور: جناب آقای دکتر بهروز محمودی بختیاری	
آدرس و شماره تلفن: خیابان سهروردی شمالی - بالاتر از خیابان مطهری - روبروی پمپ بنزین - کوچه تقوی - پ ۲۷ - واحد ۹ تلفن: ۰۹۱۲۲۹۴۱۲۷۶		
چکیده : از آغاز آشنایی ایرانیان با دستاوردهای تمدن مدرن غرب در قرن نوزدهم میلادی، از جمله تئاتر و به دنبال آن نقد تئاتر بود، که در بدو ورود به عنوان یکی از مظاهر هنری و فرهنگی غرب، مورد توجه روشنفکران ایرانی قرار گرفت. شاید به دلیل شناخت کم و نداشتن آگاهی کافی به تمام جنبه‌های نقد به خصوص در زمینه تئاتر توسط منتقدین، به مفهوم رایج آن در مغرب زمین، نقد آنگونه که باید در سرزمین باستانی پارس، حائز جایگاه مناسبی نشد و راه رشد و تعالی تئاتر را هموار ننمود. در این جریان موانعی چون نبود آموزش تخصصی و ترجمه‌های مناسب از سویی و عدم کارآمدی و توجه به نقد و نقادی در دانشگاه‌ها در کنار چندین و چند نقصان دیگر، عوامل بازدارنده‌ای برای رشد و اعتلای نقد در طول تاریخ هنر، فرهنگ و ادب این سرزمین پدید آورده‌اند که برخی از آن‌ها تا به امروز نیز ادامه داشته است. در این پژوهش تلاش بر آن است تا ضمن ارزیابی سیر تحول و تطور نقد و نقادی با توجه به پیشینه تاریخی آن در ایران، به بررسی موقعیت و جایگاه شکل‌گیری‌اش به مفهوم غربی از عصر آخوند زاده تا کنون با مطالعه شرایط فرهنگی و اجتماعی هر دوره، به خصوص بررسی تطبیقی نقد تئاتر ایران در فاصله سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۹ جهت مشخص شدن سیر صعودی و یا نزولی پیشرفت نقد در این مرز و بوم، پرداخته شود تا در غایت به جمع بندی نهایی، بر اساس قراین و شواهد بیان شده، منجر گردد. البته از نظر نباید دور داشت که در واقع تئاتر و نقد آن در صورتی اعتلا پیدا خواهند نمود که از جایگاه و موقعیتی مشخص، برنامه ریزی و آموزش از طریق علمی و دانشگاهی و نیز فعالیت‌های علمی - پژوهشی همه جانبه برخوردار باشند و گرنه راه رشد و اعتلای این دو، با بُن بست روبرو خواهد گردید. این واقعیتی است انکار ناپذیر که باید آن را مد نظر قرار داد. کلید واژه‌ها: نقد، تئاتر در ایران، منتقد		

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه مناسب است تاریخ و امضا

مناسب نیست

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۱
فصل اول: کلیات	
۱-۱- بیان مسئله	۴
۲-۱- پیشینه تحقیق	۵
۳-۱- اهداف تحقیق	۶
۴-۱- اهمیت موضوع تحقیق و انگیزش انتخاب آن	۶
۵-۱- سئوالات و فرضیه‌های تحقیق	۷
۶-۱- تعاریف عملیاتی متغیرها و کلید واژه‌ها	۷
۷-۱- روش تحقیق	۷
۸-۱- قلمرو تحقیق	۸
۹-۱- جامعه و نمونه پژوهش	۸
۱۰-۱- روش تجزیه و تحلیل داده‌ها	۸
۱۱-۱- جامعه آماری	۹
۱۲-۱- ابزار جمع آوری اطلاعات	۹
۱۳-۱- محدودیت‌ها و مشکلات تحقیق	۹

فصل دوم: متدولوژی تحقیق (روش شناسی)

- ۱۱..... مقدمه
- ۱۱-۲-۱- نقد چیست و انواع آن کدام است؟
- ۱۱-۲-۱-۱- نقد از منظر لغوی
- ۱۴-۲-۱-۲- نقد از منظر علمی و فلسفی
- ۱۸-۳-۱-۲- نقد نظری (Theoretical criticism)
- ۱۹-۴-۱-۲- نقد عملی یا تجربی (Practical criticism)
- ۲۰-۱-۴-۱-۲- نقد تأثیری یا احساسی (Impressionistic criticism)
- ۲۰-۲-۴-۱-۲- نقد فتوایی یا حکمی و یا معیاری (Judicial criticism)
- ۲۰-۳-۴-۱-۲- نقد محاکاتی (نقد به لحاظ واقعیت، Mimetic criticism)
- ۲۱-۴-۴-۱-۲- نقد کاربردی (نقد به لحاظ مخاطب Pragmatic criticism)
- ۲۱-۵-۴-۱-۲- نقد بیانگرانه (نقد به لحاظ خالق اثر Expressive criticism)
- ۲۲-۶-۴-۱-۲- نقد عینی (نقد به لحاظ اثر Objective criticism)
- ۲۴-۲-۲- نقد تئاتر چیست؟
- ۲۶-۳-۲- منتقد (بویژه منتقد تئاتر) کیست و ویژگی‌های آن کدام است؟

فصل سوم: مطالعات نظری

- ۳۸..... مقدمه
- ۳۸-۱-۳- سیر تحول و تطور نقد در جهان
- ۳۸-۱-۱-۳- دوران یونان و روم باستان (نقد کلاسیک)

- ۳۸..... (Plato) افلاطون ۱-۱-۱-۳
- ۴۱..... (Aristotle) ارسطو ۲-۱-۱-۳
- ۵۰..... هوراس ۳-۱-۱-۳
- ۵۰..... (Dionysius Cassius Longinus) لونگینوس ۴-۱-۱-۳
- ۵۳..... ۲-۱-۳ دوران قرون وسطی
- ۵۳..... ۳-۱-۳ دوران رنسانس
- ۵۶..... ۴-۱-۳ ظهور نئوکلاسیسیم (قرن هفدهم)
- ۶۸..... ۱-۴-۱-۳ ولتر (۱۶۹۴-۱۷۷۸)
- ۷۰..... ۲-۴-۱-۳ دنی دیدرو (۱۷۱۳- ۱۷۸۴) (Denis Diderot)
- ۷۷..... ۳-۴-۱-۳ ژان ژاک روسو (۱۷۷۸-۱۷۱۲) (Jean- Jacques Rousseau)
- ۷۹..... ۵-۴-۱-۳ دکتر سیمونل جانسن (۱۷۸۴-۱۷۰۹) (Samuel Johnson)
- ۸۵..... ۶-۴-۱-۳ منتقدان آلمانی
- ۸۶..... ۷-۴-۱-۳ الکساندر گوت لیب باومگارتن (۱۷۶۲-۱۷۱۴)
- ۸۸..... ۸-۴-۱-۳ یوهان الیاس شلگل (۱۷۴۹-۱۷۱۹) (Johann Elias Shlegel)
- ۸۹..... ۹-۴-۱-۳ گوتهولد افرائیم لسینگ (۱۷۸۱-۱۷۲۹) (Gotthold Ephraim Lessing)
- ۹۶..... ۱۰-۴-۱-۳ گوته (۱۸۳۲-۱۷۴۹) (Johann Wolfgang Von Goethe)
- ۱۰۵..... ۱۱-۴-۱-۳ امانوئل کانت
- ۱۰۸..... ۱۲-۴-۱-۳ فریدریش شیلر (۱۸۰۵-۱۷۵۹)
- ۱۰۸..... ۱۳-۴-۱-۳ فریدریش شلگل (۱۸۲۹-۱۷۷۲)
- ۱۱۹..... ۱۴-۴-۱-۳ اوگوست ویلهلم شلگل

- ۱۲۲ ۳-۱-۵- ظهور مکتب رومانٹیسيسم
- ۱۲۳ ۳-۱-۵-۱ نوواليس (فریدریش فُن هاردنبرگ، ۱۷۷۲-۱۸۰۱)
- ۱۲۴ ۳-۱-۵-۲ لودویگ تیک
- ۱۲۵ ۳-۱-۵-۳ سمیوئل تیلر کولریج (۱۷۷۲-۱۸۳۴)
- ۱۲۹ ۳-۱-۵-۴ مادام دوستال (ژرمن نکر Germaine Necker، ۱۷۶۶-۱۸۱۷)
- ۱۲۹ ۳-۱-۵-۵ فرانسوارنه، ویکنت شاتوبریان (۱۷۶۸-۱۸۸۴)
- ۱۳۱ ۳-۱-۵-۶ استاندال
- ۱۳۲ ۳-۱-۵-۷ ویکتور هوگو
- ۱۳۳ ۳-۱-۵-۸ فریدریش شلاير ماخر (۱۷۶۸-۱۸۳۴)
- ۱۳۶ ۳-۱-۵-۹ آرتور شوپنهاور (۱۷۸۸-۱۸۶۰)
- ۱۳۹ ۳-۱-۵-۱۰ هگل (۱۷۷۰-۱۸۳۱ Hegel)
- ۱۴۱ ۳-۱-۶- نیمه اول قرن نوزدهم
- ۱۴۲ ۳-۱-۶-۱ شارل اوگوستن سینت بُو (۱۸۰۴-۱۸۶۹)
- ۱۴۴ ۳-۱-۶-۲ ادگار آلن پو (۱۸۰۹-۱۸۴۰)
- ۱۴۶ ۳-۱-۷- نیمه دوم قرن نوزدهم
- ۱۴۶ ۳-۱-۷-۱ اونوره دو بالزاک (۱۷۹۹-۱۸۵۰)
- ۱۴۷ ۳-۱-۷-۲ گوستاو فلوبر (۱۸۲۱-۱۸۸۱)
- ۱۴۸ ۳-۱-۷-۳ گی دو مو پاسان (۱۸۵۰-۱۸۹۳)
- ۱۴۸ ۳-۱-۸- امیل زولا و شروع مکتب ناتورئالیسم (۱۸۴۰-۱۹۰۲)
- ۱۵۰ ۳-۱-۸-۱ آناٹول فرانس (۱۸۴۴-۱۹۲۴)

- ۱۵۱ (Ferdinand Brunetier ۱۸۴۹-۱۹۰۶) ۲-۸-۱-۳-۳
- ۱۵۳ (Matthew Arnold ۱۸۲۲-۱۸۸۸) ۳-۸-۱-۳-۳
- ۱۵۴ (۱۸۶۱-۱۸۲۱) ۴-۸-۱-۳-۳
- ۱۵۵ (۱۹۱۰-۱۸۲۸) ۵-۸-۱-۳-۳
- ۱۵۸ (۱۸۸۲-۱۸۲۱) ۶-۸-۱-۳-۳
- ۱۵۹ ۷-۸-۱-۳-۳
- ۱۶۱ (۱۹۱۱-۱۸۳۳) ۸-۸-۱-۳-۳
- ۱۶۲ (۱۹۰۰-۱۸۴۴) ۹-۸-۱-۳-۳
- ۱۶۶ ۹-۱-۳-۳
- ۱۶۷ (۱۹۰۰-۱۸۵۴) ۱-۹-۱-۳-۳
- ۱۶۸ (۱۹۳۳-۱۸۴۵) ۲-۹-۱-۳-۳
- ۱۶۸ (۱۹۵۰-۱۸۵۶) ۳-۹-۱-۳-۳
- ۱۷۰ ۱۰-۱-۳-۳
- ۱۷۰ (۱۸۶۷-۱۸۲۱) ۱-۱۰-۱-۳-۳
- ۱۷۲ (۱۸۹۸-۱۸۴۲) ۲-۱۰-۱-۳-۳
- ۱۷۴ ۱۱-۱-۳-۳
- ۱۷۴ ۱-۱۱-۱-۳-۳
- ۱۸۲ ۱۲-۱-۳-۳
- ۱۸۲ ۱-۱۲-۱-۳-۳
- ۱۸۲ (۱۹۳۹-۱۸۶۵) ۲-۱۲-۱-۳-۳

- ۱۸۴ ۳-۱۲-۱-۳- ویر جینا وُولف (۱۸۸۲-۱۹۴۱)
- ۱۸۴ ۳-۱۲-۱-۳- ۴- ای. ام. فورستِر (۱۸۷۹-۱۹۷۰)
- ۱۸۵ ۳-۱۲-۱-۳- ۵- دی. اچ. لارنس (۱۸۸۵-۱۹۳۰)
- ۱۸۶ ۳-۱۲-۱-۳- ۶- آی.ای. ریچاردز (۱۸۹۳-۱۹۷۳)
- ۱۸۸ ۳-۱۲-۱-۳- ۷- نوآوران
- ۱۹۰ ۳-۱۲-۱-۳- ۸- ازرا پاوند (۱۸۸۵-۱۹۷۲)
- ۱۹۲ ۳-۱۲-۱-۳- ۹- تی. اس. ایوت (۱۸۸۸-۱۹۶۵)
- ۱۹۶ ۳-۱-۱۳- ۱۳- آشنایی با مکاتب نقد هنری - ادبی دوران مدرنیسم و پُست مدرنیسم
- ۱۹۶ ۳-۱-۱۳- ۱- آمریکا ۱۹۰۰-۱۹۵۰
- ۱۹۶ ۳-۱۳-۱-۳- ۲- اومانیزم جدید
- ۱۹۷ ۳-۱۳-۱-۳- ۳- نقد دانشگاهی
- ۱۹۸ ۳-۱۳-۱-۳- ۴- مکتب شیکاگو (نو ارسطویان)
- ۱۹۹ ۳-۱۳-۱-۳- ۵- نقد مارکسیستی (در آمریکا)
- ۲۰۱ ۳-۱۳-۱-۳- ۶- نقد نو
- ۲۰۵ ۳-۱۳-۱-۳- ۷- جان کِرو رَنسُم (۱۸۸۸-۱۹۷۴)
- ۲۰۶ ۳-۱۳-۱-۳- ۸- مکتب فرمالیسم در روسیه
- ۲۱۱ ۳-۱۳-۱-۳- ۹- فرمالیسم متأخر
- ۲۱۲ ۳-۱۳-۱-۳- ۱۰- حلقه ادبی پِراگ
- ۲۱۴ ۳-۱-۱۴- ۱۴- سایر مکاتب نقد در آمریکا و کشورهای غربی
- ۲۱۴ ۳-۱-۱۴- ۱- نئوفرمالیسم

۲۱۵ فوتوریسم ۲-۱۴-۱-۳
۲۱۵ ساختگرایی یا ساختارگرایی (Structuralism) ۳-۱۴-۱-۳
۲۲۱ ساختگرایان متأخر (پسا ساختگرایی Post- structuralism) ۴-۱۴-۱-۳
۲۲۳ ساختار شکنی ۵-۱۴-۱-۳
۲۲۶ نقد روانشناسانه ۶-۱۴-۱-۳
۲۲۷ نقد اسطوره گرا (Myth criticism) ۷-۱۴-۱-۳
۲۲۸ نقد خواننده مدار (Reader – Response Criticism) ۸-۱۴-۱-۳
۲۳۰ نقد فمینیستی ۹-۱۴-۱-۳
۲۳۱ نقد تفسیری و تحلیلی ۱۰-۱۴-۱-۳
۲۳۳ نقد مضمونی یا محتوایی ۱۱-۱۴-۱-۳
۲۳۶ نقد تکوینی ۱۲-۱۴-۱-۳
۲۳۷ نقد توصیفی (نقد ژورنالیستی) ۱۳-۱۴-۱-۳
۲۳۹ نقد نشانه‌شناسانه ۱۴-۱۴-۱-۳
۲۴۳ هرمنوتیک های جدید ۱۵-۱۴-۱-۳
۲۴۷ سیر تحول و تطور نقد در ایران ۲-۳-۲۴۷
۲۴۷ پیشینه نقد در ایران ۱-۲-۳-۲۴۷
۲۴۷ تاریخ نقد در فرهنگ و ادب ایران ۲-۲-۳-۲۴۷
۲۴۹ پیشینه نقد تئاتر در ایران ۳-۲-۳-۲۴۹

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق

مقدمه	۲۵۲
۱-۴- دوره اول، آغا محمد خان تا پایان عصر ناصرالدین شاه (۱۲۹۹-۱۲۶۲ ه.ش.).	۲۵۲
۱-۱-۴- مروری کوتاه بر اوضاع سیاسی و اجتماعی ایران در دوران قاجاریه (قبل از دوران ناصرالدین شاه).	۲۵۲
۱-۱-۱-۴- اولین برخورد ایران با تئاتر غربی و پیدایش تئاتر به مفهوم غربی در ایران	۲۵۴
۲-۱-۱-۴- نخستین ترجمه از متون اروپایی	۲۵۵
۳-۱-۱-۴- اوضاع ادبی و جنبشهای تجدد خواهانه	۲۵۵
۴-۱-۱-۴- پیدایش ترجمه و چاپ کتاب در ایران	۲۵۶
۵-۱-۱-۴- فرانسه اولین کشور	۲۵۷
۲-۱-۴- عصر ناصرالدین شاه و تا سقوط قاجاریه (۱۲۹۹-۱۲۶۲ ه.ق.).	۲۵۹
۱-۲-۱-۴- مولیرالگو	۲۵۹
۲-۲-۱-۴- نخستین آدپتاسیون از نمایشنامه غربی	۲۶۰
۳-۲-۱-۴- ساخت نخستین تماشاخانه به شیوه غربی	۲۶۱
۴-۲-۱-۴- نخستین اجرای تئاتر به شیوه غربی	۲۶۲
۵-۲-۱-۴- آخوند زاده پیشرو نمایشنامه نویسی و نقد نمایشی در ایران	۲۶۳
۶-۲-۱-۴- نخستین نقد نمایشی	۲۶۴
۷-۲-۱-۴- نخستین نمایشنامه فارسی به شیوه غربی	۲۶۹
۲-۴- دوره دوم، انقلاب مشروطه تا پایان حکومت سلسله قاجار (۱۲۹۹-۱۲۸۵ ه.ش.).	۲۷۱
۱-۲-۴- مقدمات انقلاب مشروطه	۲۷۱
۲-۲-۴- ویژگی آثار ادبی دوران مشروطه	۲۷۱

۲۷۲ ۳-۲-۴- فعالیت‌های تئاتری در دوره مشروطه
۲۷۳ ۴-۲-۴- نخستین نقدهای تئاتر در جراید، در دوران مشروطیت
۲۷۷ ۳-۴- دوره سوم (۱۳۱۸-۱۲۹۹ ه.ش.)
۲۷۸ ۱-۳-۴- فعالیتهای نمایشی
۲۸۳ ۴-۴- دوره چهارم (۱۳۳۲-۱۳۱۸ ه.ش.)
۲۸۹ ۵-۴- دوره پنجم (۱۳۵۷-۱۳۳۲ ه.ش.)
۲۹۷ ۶-۴- دوره ششم (۱۳۷۹-۱۳۵۷ ه.ش.)
۲۹۸ ۱-۶-۴- اوضاع نمایشنامه نویسی پس از انقلاب اسلامی در دوران معاصر
۲۹۸ ۲-۶-۴- نمونه نقدهای تئاتر در جراید و روزنامه‌های دوران معاصر (۱۳۷۹-۱۳۵۷)
۲۹۲ ۷-۴- دوره هفتم (۱۳۸۹-۱۳۷۹ ه.ش.)

فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهادات

۳۵۷ مقدمه
۳۵۷ ۱-۵- نتیجه‌گیری
۳۶۳ ۲-۵- پیشنهاد برای پژوهش‌های آینده
۳۶۴ پی‌نوشت‌ها
۳۶۹ منابع و مآخذ
۳۶۹ فهرست کتب
۳۷۲ منابع نشریات و مجلات

منابع پایان نامه‌ها ۳۷۵

منابع الکترونیکی ۳۷۵

مقدمه

نقش نقد و نقادی آثار هنری به خصوص هنر تئاتر بر هیچکس پوشیده نیست به گونه‌ای که همواره در طول تاریخ، نقد سبب رشد و بالندگی در هنر شده است که نمونه این مدعا را می‌توان در بروز و سقوط مکاتب گوناگون تاریخ هنری که هر یک با نقد دیگری ملهم از تغییر جهان بینی و فلسفه فکری انسان در هر دوره صورت پذیرفته است، دید. لذا با توجه به این امر در این پژوهش تلاش شد تا با بررسی تطبیقی سیر تحول و تطور نقد و نقادی در ایران به عنوان یکی از ارکان پیشرفت هنر به خصوص هنر تئاتر، جهت شناخت علل ضعف و شناخت جایگاه آن در هر دوره تاریخی، مشخص شود تا گامی در جهت آسیب‌شناسی آن برداشته شود. در اینجا و در قالب دو فصل پیش روی سعی شده علاوه بر بررسی پیشینه تاریخی نقد در جهان و ایران به طور اجمالی، به ارائه الگویی جامع پیرامون نقد و منتقد با توجه به کلیه الگوها و تعاریف متعدد ارائه شده از سوی صاحب نظران و در حد مقدمات این پژوهش، پرداخته شود و نیز در بررسی هر بخش تاریخی ایران، تحولات صورت گرفته در حوزه نقد و نقادی اعم از اجتماعی و سیاسی، چاپ کتب، مقالات و... (به خصوص در فاصله سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۹ با توجه به رویکرد پژوهش) جهت شناخت بیشتر احوال نقادی به مخاطبان همچنین درک بهتر نقد بیان شده نسبت به متون نقد نگارش شده توسط منتقدان، (با توجه به الگوی ارائه شده توسط پژوهشگر) پرداخته شده و در پایان نیز علل ضعف و عدم پیشرفت در این حوزه اشاره شود. لازم به ذکر است که اولاً کلیه متون نقد نگارش از پایگاه‌های اینترنتی، نشریات و مجلات و نیز کتب تخصصی حوزه نقد تئاتر به صورت نمونه پژوهشی، انتخاب گردیده است و مورد بررسی تطبیقی قرار گرفته‌اند ثانیاً با توجه به اینکه بررسی احوال نقد از ابتدا تا امروز به خصوص ده ساله اخیر (۱۳۷۹ تا ۱۳۸۹) در تئاتر ایران پیکره اصلی این پژوهش را تشکیل می‌دهد، از آنجا که شناخت کافی از سیر تحول، تطور و رویکردهای نقد و سابقه آن در جهان به ویژه سابقه نقد تئاتر و تشریح آن، هنوز هم جهت آگاهی بیشتر مخاطبان در کشور احساس می‌شود، لذا

به بیان سیر تحول و تطور نقد در جهان به صورتی اجمالی، پرداخته شده است تا جامعه مورد مطالعه حاضر را پدید آورد. در پایان امید است این پژوهش دریچه‌ای باشد بر ناگفته‌ها و گامی در مسیر رشد و اعتلای نقد و نقادی در این سرزمین.

فصل اول

کلیات طرح

۱-۱- بیان مسئله

نخستین رویارویی و برخورد ایرانیان با تئاتر به شیوه و مفهوم اروپایی در سده نوزدهم میلادی انجام گرفت، گرچه تحول و شکل‌گیری نمایشی، آیینی و مذهبی و تعزیه، به عنوان نمایش مستقل با هویت ایرانی بین قرن دهم تا سیزدهم هجری به وقوع پیوست و در دوره صفوی گسترده شد و با نمایش خنده‌آور و تقلید در زمان ناصرالدین شاه، به اوج خود رسید، اما باید اذعان داشت که سابقه هنر تئاتر در کشور ما به بیش از یک و نیم قرن نمی‌رسد، و همین خود باعث می‌شود که مسائل پیرامون آن مثل نقد و بررسی نمایش‌های ایرانی نیز عمری دراز نداشته باشد. از طرفی با توجه به این که هم اکنون و در طول چندین سال حیات نقد در تئاتر ایران، کمتر با رعایت معیارها و استانداردهای یک نقد علمی رو به رو بوده‌ایم و بیشتر منتقدان از شیوه‌های نقد تأثیری بهره‌جسته‌اند و در پاره‌ای اوقات به توصیف صرف یک اثر نمایشی پرداخته‌اند، لذا در صدد برآمدیم تا در ابتدا به معرفی یک نقد علمی به همراه معیارها و ویژگی‌هایش به عنوان یک الگوی جامع پرداخته (نقد چیست؟) سپس به بررسی سیر تحول و تطور تاریخ نقد جهان پرداخته و در گام بعدی، به تشریح این سئوالات خواهیم پرداخت که:

اصولاً چه تعریفی از نقد و منتقد و ویژگی‌های آن در ادب و هنر ایران زمین موجود است و ملاک‌ها و معیارهای نقد اثر هنری چیست؟

ضرورت نقد در بررسی پدیده‌های هنری تا چه میزان در ایران، شناخته شده است؟